

הליכות עולם לוי

לעילוי נשמת ר' יהודה לוי ז"ל

(חבוק ג' ו')

פרשת נח

זמן ר"ת	צאת השבת	חלקת נרות	לוח אור החיים
19:06	18:29	17:39*	י-ם
19:02	18:26	17:35	ת"א
19:02	18:26	17:36	חיפה
19:05	18:28	17:36	ב"ש

* לנותרים 40 דק': 17:19

איש צדיק תמים היה "בדורותיו"

אותם ידיעות מצערות לחיות כאן חיים טובים ושלוים, כי אחרת למה להם באמת חיים.

אך המתבונן בכל זה מידי יום, לא ימשך אחר תאוות העולם הזה ויודע נאמנה שכולם דמיונות, הבל המה מעשה תעוועים, אך כל זה בזמנינו, אולם נתאר לעצמנו את דורו של נח, שמאז שנולד נח הביא להם נוחות לעולם, והייתה להם ברכה ושפע עצום, גשם יורד אחת לארבעים שנה ומרווה את אדמתם ושדותיהם לארבעים שנה, ומכוחו צומחים להם יכול ותבואה לרוב בגדלים ענקיים, הם בעצמם היו ענקיים ובריאים וחזקים, וחיים לאורך ימים ושנות חיים, מאות בשנים ואפילו אלף שנה ויותר, אינם רואים מתים בכל יום, אלא לכמה מאות שנים מת מישהו מהם, אינם רואים צער וסבל יגון ואנחה רק טובה וברכה. [ועיין עוד בגמרא סנהדרין שם, שהרחיבה כמה שפע היה להם].

והנה הבא לגדול בדור כזה ולהאמין שהכל הבל ודמיון ולא יסאר מזה מאומה, ועיקר חיי של האדם כאן בעולם הזה הוא בשביל העולם הבא, הוא קשה מאוד, שכביכול שמבחינתו כל העולם זועק אחרת, ומי שאומר אחרת הוא ממש לא מציאותי בעיניהם, ולכן הגיעו למציאות עגומה, שאין אף אדם בכל הדור כולו ששובד את ה', אלא כולם הולכים אחר תאוות ליבם, ורודפים כל היום אחר הנאות העולם הזה.

כולם זולת נח, שמאמין בה' ומתהלך את האלוקים ועושה מעשים טובים עד שהוא ממש מוצא חן בעיניו, וזה שבחו האמיתי של נח שחי בדור כזה שהעולם כביכול באמת מעלים את הבורא יתברך, וכל בני אדם חיים בטעות זו, והוא היחיד שצומח מתוך כולם ומתבונן נכונה, הגם שהשכל וההבנה העולמית לא מסכימה לדעתו, ואם התורה לא היתה מדגישה זאת לא היינו מבינים בשבחו של נח באמת, ולכן העדיפה התורה להדגיש, הגם שיוכלו אחרים לטעות ולהבין שיש כאן איזה הטלת דופי כל שהיא בצדקותו של נח, ובלבד שלא נפסיד להבין את מעלתו הגדולה.

ולכן כאשר הגיע נח להוכיח את בני דורו ולומר להם שהוא בונה תיבה מפני שעוד מאה ועשרים שנה יבוא מבול לעולם וישטוף את כולם, הוא היה לצחוק וקלס בעיניהם, הם הגבורים והחזקים שחיים לעולם יפחדו מפני מי הגשם שלא ישטפו אותם, אדרבה שירד גשם ולכן אף לא אחד לא התחזק ושום בן אדם לא הסכים להכנס לתיבת נח בכדי להנצל, כי זה לא היה בעיניהם אפילו ספק סכנה. אך כידוע דבר ה' יקום ונראה מי יקום כנגדו, ויודעים אנו מה עלה בגורלם שנשטפו ואבדו מן העולם, לא רק מן העולם הזה אלא גם מן העולם הבא וכמו שאמר רבותינו בסנהדרין (קח). מפני שכפרו בעולם הבא ובתחיית המתים, שכן כאמור הם האמינו בעולם הזה.

אחים יקרים, הגם שנחלקו רבותינו על נח אם צדיק תמים היה בדורו או גם בדורות אחרים, מ"מ לכל הדעות פרשת נח באה ללמד דעת לכל הדורות, אמנם חיים אנו בדור בו האמת נעדרת, אך מאידך במעט התבוננות קל מאוד לראות שהעולם הזה וכל שנעשה בו הוא הבל, בואו ונשקיע את כל כוחותינו על התורה והמצוות שהם העיקר בחיי העולם הזה ורק דרכם נגיע לעיקר הוא חיי העולם הבא.

בפרשתנו אנו קוראים על דמותו המופלאה של נח, שהתורה מעידה עליו שהתהלך את האלוקים, ומצא חן בעיני ה', והקב"ה קורא צדיק תמים, ואמנם נחלקו רבותינו (סנהדרין ק"ח). על המשך הפסוק בו נאמר איש צדיק תמים היה "בדורותיו", מה משמעות המילה הזו לדורותיו, האם לשבח כמו כל הפסוק, ובאה התורה לומר שאע"פ שהיה בדור של רשעים הוא היה צדיק, ואם היה בדור של צדיקים כל שכן שהיה צדיק. או כונת הפסוק לגנאי, שדוקא כלפי דורותיו נחשב נח לצדיק אבל כלפי דורות אחרים לא היה נחשב כל כך.

והנה יש לשאול, מי שדורשו לגנאי לשיטתו מובן מדוע התורה הוסיפה את המילה בדורותיו, בכדי לגנותו, ואם לא היינו כותבים בדורותיו היינו חושבים שנה הוא צדיק בכל דור. אולם מי שדורשו לשבח, מדוע צריכה התורה לומר "בדורותיו" ולהכניס בליבנו ספק בדבר צדקותו של נח, שהרי ישנה גם אפשרות אחרת להסביר את המילה בדורותיו לגנאי, הנכון יותר היה לומר איש צדיק תמים היה נח, וזהו, וכולם יבינו ולא יטעו שנה היה צדיק לפי כל אמות המידה, של כל הדורות כולם, שהרי התורה נכתבה לכל הדורות.

ובכדי לתרץ נקדים הקדמה אחת נחוצה, שממנה נעצים את דברי רבותינו בשבח שדרשו על נח ונבין עד כמה באמת הדור היה יכול להשפיע על מידת צדקותו של נח. הנה כידוע הקב"ה ברא את העולם והביא כאן את האדם בכדי להתנסות, ואם יעמוד בנסיונות הוא האיש שיזכה לחיי העולם הבא, שם יחיה חיי הנצח במחיצת הבורא בתענוג אין סופי עליו נאמר עין לא ראתה אלוקים זולתך. ואמנם רוב הבריות טועות אחר העולם הזה, שנקרא עולם מלשון העלם, וחושבים שהעולם הזה הוא העיקר ובו הם משקיעים את כל חשקם ומרצם, להשיג עוד הנאה ועוד תאוה, כאילו יחיו כאן לנצח.

ובאמת הנסיון הוא קשה, אבל עם מעט התבוננות יכול האדם למאוס בכל חיי העולם הזה, שהרי כל אדם ברגע שיסתכל בכל התנהלות העולם, יראה שאין אף אחד שנשאר כאן לנצח, וחיי העולם הזה לרוב העולם אינו עולם של שושנים וורדים בלשון המעטה, אלא עוברים המון תלאות והרפתקאות, המון יסורים ובסופו של כל אדם הסבל הגדול ביותר הפטירה מן העולם, וא"כ מי הוא הפתי שמאמין שבאנו כאן בשביל חיי העולם הזה, והלא הוא רואה שהעולם הזה אינו זוהר כלל ועיקר, וכדברי איוב ("יד א') אדם קצר ימים ושבע רוגז, ובכל יום הוא שומע ורואה אנשים שפשוט נעלמים, ופחד לנפשו מכל מיני מחלות ואסונות, איזה מין חיים אלה.

ומחמת כל הצער והמכאוב שהוא מנת חלקו של כל בן אנוש עלי אדמות, כולם מחפשים את האושר, ומוכנים לעבור ימים ונהרות בשביל למצוא טיפת של אושר בעולם הזה, אבל כמוכן הכל זמני, ובני אדם יודעים זאת ובכל זאת מתפתים למלאות את חייהם בדמיונות ובלבד להאמין שכאילו הם חיים פה בטוב ובנעימים, הגם שהם מקבלים כמעט מידי יום כל מיני אכזבות ושמועות מצערות, ממחרים הם לחזור לשגרה בכדי שלא יפריעו להם כל

מחסות
לוח ניסן
מסכים ויזומים
לכתיבת נסות ושיחות
077-2233565

טעון גניזה | נא לא לקרוא בשעת התפילה וקריאת התורה!

להצלחת חן אמיניאן בת רחל, ולרפואה שלימה לאורטל בת חנה

הליכות וזהלכות

אל תיקרי הליכות אלא הלכות (נידה ע"ג).

הליכות ליום שבת (סדר העולים לתורה והמפטיר)

מהרי"ל (סי' ס"ד). ושלא כמו"ש במטה אפרים (בדיני קדיש יתום שער ג' אות א') שהקדיש שייך ליתומים, וגם לא כמו"ש בהליכות שלמה (תפלה, עמ' קנ"ג בדבר הלכה הערה ל"ח) שהקדיש הזה נתקן עבור אלו שאין מי שיאמר עליהם קדיש, שבדברי כל הראשונים אין שום שייכות בין קדיש זה לבין יתומים, ורק מנהג האשכנזים היה ליתן קדיש זה ליתומים, וכ"כ בילקוט יוסף (שם) שכן מנהג הספרדים שכל אחד יכול לומר הקדיש, אך לא הביא מקור לדבריו].

צד. קודם שיקרא ההפטרות צריך לקרוא בתורה והוא הנקרא מפטיר מלשון סיום שמסיים קריאת התורה, והטעם שתיקנו חכמים שיקרא בתורה קודם שיפטיר בנביא, בכדי שלא יטעו לומר שהנביא חשוב מהתורה, ולכן צריך אותו עולה להפטרות לקרוא בתורה תחילה, וכאמור בהלכה צ"ב, ומאותו הטעם לכתחילה מי שעולה לתורה למפטיר הוא יקרא את ההפטרות, ולא נכון שיעלה אחד שיקרא את המפטיר והאחר יעלה להפטרות, שצריך שאותו שקרא בתורה הוא יקרא בהפטרות (בית מנוחה בדיני המפטיר אות כ"ו). [והיינו מפני שחוששים לדברי הריב"ש בתשובה (סי' שכ"ו) לכתחילה, שלא יקרא גדול למפטיר ולקטן להפטרות, אמנם הב"י (סי' רפ"ב) הביאו וסובר שייכולים לעשות כן, ושאינו בזה חשש, שבדואר הראשון קרא לכבוד התורה, מ"מ לא יעשו כן לכתחילה, וכמבואר בברכי יוסף (סי' רפ"ד אות ד' ואות ו), ובלולד אמת (סי' י"ט אות ח), ע"ש].

צה. כהן או לוי שיש לו אזכרה ורוצה לעלות מפטיר והפטרות, הנה אם יש כהן או לוי אחר הם יעלו לקרוא בתורה והוא יעלה להפטרות, אבל אם אין כהן ולוי אחר, יש אומרים שאין לו לעלות פעמים לספר תורה, [וכמו שמדוקדק מלשון השו"ע (סי' רפ"ב סעי' ה') שאם אין מי שידוע לקרוא ההפטרות אלא אחד מהשבעה עולים הוא יכול לקרוא, ומשמע שאם יש מי שידוע לא יעלה להפטרות מי שכבר עלה לתורה, וכן כתב הרמ"א (שם) במפורש, וכן דעת הפרי חדש (סו"ס קמ"ג).] ויש מתירים במקרה כזה, אבל כל זה בס"ת אחד שחוזר וקורא בו, אבל בשני ספרי תורה כגון בחגים וראש חודש שחל בשבת, לא יעלה הפטרות שכן נראה שבספר תורה ראשון שעלה היה בו פסול לכן עולה שנית בספר תורה אחר. [כמבואר הכל בשו"ת יחוד"ד (ח"ג סי' נ', וח"ו סי' נ"א), ובחזו"ע שבת (ח"ב עמ' שכ"ו), ואולם בבאיור הלכה (סי' רפ"ב ד"ה אם לא) הביא דברי הפמ"ג (א"א שם ס"ק י"ד) שהיקל כל שיש הפסק בין העליה למפטיר, ואסר רק לעלות שביעי ואחריו למפטיר, שאז יש לחוש שיאמרו שהס"ת הראשון פסול, ואע"פ שדבריו מסתברים, אך מכל הפוסקים שלא חילקו בכך משמע שאסור מטעם שלא חילקו חכמים בכך, וגם הפמ"ג עצמו נשאר בצריך עיון, לכן לכתחילה אין לעשות כן ורק אם עלה לא ירד]. ולפי האמור לעיל (בהלכה צ"ד) אפשר למצוא לזה פתרון להעלות אחד לעלית מפטיר שעדיין לא עלה, והכהן או הלוי שכבר עלו לספר תורה יקראו רק את ההפטרות, ובאופן כזה אפשר לעשות כן אפילו בשני ספרי תורה, אלא שכבר כתבו הפוסקים שאין לעשות כן לכתחילה. [ומ"מ נראה שבמקום הצורך אפשר לסמוך על זה, ובפרט אם נצרך לכך דעת הפמ"ג].

צא. בבית הכנסת שיש כמה כהנים או כמה לויים, מדין הגמרא היו צריכים לכבד את הכהן או הלוי החשוב מביניהם לעלות לתורה, לפי הסדר הנזכר לעיל (בהלכה פ"ו), ולכאורה גם כיום צריכים לנהוג כן כאשר לא מוכרים את העליה הזו, אולם מכיון שאת כל העליות האחרות מוכרים ואין נוהג הסדר שבגמרא, אם נבוא לנהוג כפי הסדר הזה דוקא לכהנים וללויים תהיה קנאה ושנאה, מדוע רק פלוני עולה וכיו"ב, לכן הנכון הוא לחלק ביניהם את העליות השבוע פלוני ואחריו אלמוני, או למכור גם עליות אלו. [וזה לא רצוי שמכיון שיש רק כמה כהנים או לויים, אתה גורם להם בהכרח להוציא כסף כל שבוע עבור העליות, משא"כ בשאר העליות שישנם רבים שמשותפים בקניה, ופעם זה קונה ופעם מישאו אחר]. ואם בכל זאת מוכרים עליות כהן ולוי צריך להזהר שלא יעלו בהם רק כהן ולוי, ולא שיקנה אותם אחד ויכבד בהם לישראל, כי אע"פ שבהלכה פ"ט הזכרנו דברי הלבוש שבזמן הזה שמוכרים לא חייב לכבד לפי סדר הגמרא, כל זה אמור לעניני הכבוד אבל להעלות כהן ולוי ראשונים שזו תקנת חכמים (כמבואר בגיטין ס.), ואפשר שאפילו מן התורה שהרי נלמד מפסוקים (עין במ"א סי' ר"א ס"ק ד' שהביא מחלוקת ראשונים בזה), אי אפשר לשנותם מסדרם. [וכן ראיתי שכתב בשו"ת אבני צדק (טיטלבוים, או"ח סי' ט), ע"ש].

צב. אחר שעלה לתורה השביעי שהוא משלים את חובת היום, אומרים קדיש (כמבואר בשו"ע סי' רפ"ב סעי' ד'), ונקרא חצי קדיש מפני שלא מוסיפים בו לא על ישראל ולא יהא שלמא רבה, אבל באמת עיקר הקדיש הם ה' אמנים ראשונים ללא התוספות. ותיקנו לומר קדיש בכדי להבדיל בין הקריאה בתורה לקריאה בנביא, ומה שאומרים הקדיש קודם קריאת המפטיר בתורה, מפני שמה שהמפטיר קורא בתורה לפני שקורא בנביא הוא משום כבוד התורה, שלא יאמרו שקריאת הנביא עיקר כמו התורה, ואם יאמרו הקדיש לאחר קריאת המפטיר לא יהיה ניכר שהקריאה של המפטיר בתורה היתה משום כבוד התורה אלא יחשבו שהוא חלק מחובת היום ולכן תיקנו קדיש אחר השבעה עולים קודם המפטיר. [וכמבואר כל זה בשו"ת הר"י מיגאש (סי' ט), ובשו"ת התשב"ץ (ח"ג סי' ש"כ)].

צג. מנהג הספרדים שהעולה לתורה הוא אומר קדיש, ומנהג האשכנזים שהקורא בתורה דהיינו השליח צבור הוא האומר את הקדיש, ואף לפי מנהגם יכול הקורא בתורה ליתן לעולה בתורה לומר את הקדיש, וכן להיפך למנהג הספרדים יכול העולה ליתן לקורא לומר את הקדיש (ילקוט יוסף שבת א', ח"ד סי' רפ"ב הערה מ"ו). וכל אחד יכול לומר את הקדיש אפילו מי שהוריו בחיים, שלא תיקנו קדיש זה ליתומים אלא הוא מעניני התפלה שתיקנו לומר קדיש אחר שהשלימו המצוה. [כמבואר בשבלי הלקט (תפלה סי' ח), והובא באגור (סי' צ"ד) ובב"י (ריש סי' נ"ה), וכן הוא בשו"ת

